

Eindverslag over wetsontwerp n°. 18.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS
over het ontwerp van wet tot vaststelling van
een Wetboek van Strafvordering. (18 der Zitting
1919—1920.)

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

De opmerkingen en beschouwingen, voorkomende in het Voorloopig Verslag betreffende het afdeelingsonderzoek van dit wetsontwerp, geven den ondergeteekende aanleiding tot de volgende beantwoording.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. Met voldoening en erkentelijkheid nam de ondergeteekende van den inhoud der overeenkomstige paragraaf van het Voorloopig Verslag kennis. De hulde, daarin gebracht aan het werk der Staatscommissie en het initiatief van den vorigen Minister van Justitie, mr. B. ORT, acht ook hij alleszins verdiend.

Het verheugt hem, dat over het wetsontwerp waardeering werd uitgesproken. Zeer terecht schijnt ten deze de weg van eene algemeene herziening te zijn ingeslagen. De, in vergelijking met het geldende wetboek, meer systematische behandeling der stof zal, naar de ondergeteekende vertrouwt, na een korte praxis als een voordeel worden aangemerkt. De technische verzorging van het wetsontwerp komt ook hem niet onbevredigend voor. Een zuiver Nederlandsch karakter kan aan het ontwerp niet worden ontzegd. Wat uit den vreemde werd overgenomen, is daarbij toch steeds aangepast aan eigen inzichten en behoeften. De eigen nationale lijn is bewaard gebleven.

De omvang van het ontwerp moest noodzakelijk grooter worden dan die van het bestaande wetboek. Gelijk in het Voorloopig Verslag wordt opgemerkt, behandelt het ontwerp meer onderwerpen en maakt het slechts op bescheiden schaal gebruik van verwijzingen.

§ 2. Allen te bevredigen, is moeilijk. Bij elke regeling van het strafproces worden min of meer strijdige belangen tegenover elkander afgewogen, belangen van de gemeenschap, van den verdachte, van derden. Aller waardeering van hunne beteekenis is niet dezelfde. Bijgevolg kan ook de mate, waarin men die belangen in het strafproces zou willen zien erkend, voor allen niet dezelfde wezen. Worden nu door de thans voorgestelde regeling de belangen der gemeenschap miskend in dien zin, dat in moeilijke zaken de daders veelal straffeloos zullen blijven? De vrees wordt in het Voorloopig Verslag geuit. Maar — het verheugt den ondergeteekende dit te kunnen constateeren — de daarvoor aangevoerde gronden schijnen die vrees niet te wettigen. De rechten der verdediging worden bij het ontwerp in ruime mate uitgebreid; dit was juist een der doeleinden van de herziening. Natuurlijk brengt een zoodanige uitbreiding haar eigenaardige gevaren mede, doch, om die te bezweren, geeft het ontwerp den leider van het onderzoek ook zeer ingrijpende bevoegdheden. En dat een onscrupuleuze raadsman, met de voorgestelde nieuwe rechten toegerust, wel eens het weislagen eener vervolging in de waagschaal zal kunnen stellen, wanneer althans de leider van het onderzoek niet op zijn hoede is, beteekent toch nog geenszins, „dat in moeilijke zaken de daders veelal straffeloos zullen blijven”. Het is voorts juist, dat de rechtbank, naar het ontwerp, vóór den aanvang van het onderzoek ter terechtzitting niet langer een bevel tot gevangenneming zal kunnen geven; doch het vervolgend staatsorgaan kan dan bevorderen, dat door den rechter-commissaris, c.q. in hooger beroep door de rechtbank,

een bevel tot bewaring wordt verleend. Alvorens een kennisgeving van niet verdere vervolging te doen, kan het vervolgend staatsorgaan, dit noodig oordeelend, zijn superieuren raadplegen. De veranderde regeling van het bewijsrecht maakt dit eerder leniger dan stroever. Kortom, de ondergeteekende ziet niet in, dat de leden, ten deze aan het woord, er in geslaagd zijn hun vrees aannemelijk te maken.

Hij houdt zich overtuigd, dat de practijk zal bevestigen, dat de belangen der gemeenschap door dit ontwerp niet worden miskend.

Hij heeft goede nota genomen van de mededeeling der hier bedoelde leden, dat zij niet geacht willen worden in te stemmen met alle beginselen van het ontwerp, waarover hier niet uitdrukkelijk wordt gesproken. Doch hij veroorlooft zich zijn leedwezen te uiten hierover, dat het hem aldus niet mogelijk is met die leden over enkele beginselen, waarmede zij het niet eens mochten zijn, van gedachten te wisselen. Hij zou dit op prijs hebben gesteld en het had zijn nut kunnen hebben.

§ 3. De invoering van leekenrechtspraak, doch slechts als schepenrechtspraak, zou, naar het oordeel van den ondergeteekende, voor sommige groepen van zaken op zichzelf ernstige overweging verdienen. Doch onder de bestaande Grondwet is zij practisch uitgesloten. Ten aanzien van een zuivere doorvoering van het accusatoire beginsel zou de ondergeteekende nog een stap verder willen gaan door te beweren, dat deze wel binnen afzienbaren tijd niet tot het gebied van het practisch mogelijke zal gaan behooren. Een vervolgte partij met precies dezelfde rechten (tot verhoor, huiszoeking, inbeslagneming, enz.) als de vervolgende partij laat zich bezwaarlijk denken. Zoolang althans van den verdediger geen (ambtelijken) „officier van defensie” wordt gemaakt. Wil men de leden der zittende magistratuur uit het voorbereidende onderzoek uitschakelen, dan wil dat practisch zeggen, dat de vervolgende partij met het voeren van dat onderzoek wordt belast. Daardoor zou juist de verdachte niet gebaat zijn en, althans in het stelsel der voorstanders van het zuiver accusatoir proces, eenzijdigheid van het onderzoek te zijnen nadeele worden bevorderd. Dat voor handelingen van den rechter-commissaris de ministerieele verantwoordelijkheid niet bestaat, kan de ondergeteekende niet betreuren. De rechter-commissaris is, onafhankelijk van het centraal-gezag, tot objectief onderzoek geroepen.

Het opportunitetsbeginsel schijnt in het ontwerp juist geformuleerd. Aan individueele belangen mag alleen in zoover een grond voor niet-vervolg of niet verdere vervolging worden ontleend, als zij met het algemeen belang samenvallen. Van gunsten, d.w.z. van het afzien van vervolging op grond van *louter* individueele belangen, mag ten deze nooit sprake zijn.

Met hetgeen door andere leden aan het slot der overeenkomstige paragraaf van het Voorloopig Verslag wordt opgemerkt, vereenigt de ondergeteekende zich gaarne.

§ 4. Bij hetgeen ter aanbeveling van de voorgestelde uitbreiding der rechten van de vervolgte partij wordt opgemerkt, sluit de ondergeteekende zich gaarne aan.

Te ver gaat het wetsontwerp ten deze z. i. niet. Wanneer het ontwerp een pijnlijke zorg aan den dag legt om de private belangen van den verdachte, voor zoover dat zijn *rechtmatige* belangen, te beschermen, en wanneer het de verdachten, wel is waar niet als (gebleken) onschuldigen, doch als personen beschouwt en behandelt, op wie nog slechts een *vermoeden* van schuld rust, dan geschiedt dat volkomen terecht. Aan den raadsman dient van het begin van de vervolging af een ruime plaats te worden toegekend: hoe zou anders de vervolgte partij op den loop van het onderzoek den haar toekomstenden invloed kunnen oefenen? De verdachte wordt, naar het ontwerp, in de gelegenheid gesteld van meet aan het onderzoek te volgen, doch alleen voor zoover het belang van het onderzoek dit niet verbiedt. Indien een raadsman zich zou leenen om voor den verdachte sporen van het misdrijf te vernietigen, zou hij een

ernstig misdrijf plegen¹⁾. Indien hij den verdachte bepaald zou leeren hoe hij het onderzoek kan tegenwerken, zou hij onder de censuur van den Raad van Toezicht en Discipline vallen. Overigens zal de leider van het onderzoek ongetwijfeld op zijn hoede zijn.

Ook thans is de verdachte niet verplicht op de hem gerichte vragen te antwoorden. Het ontwerp brengt dus in zoover geen nieuws.

Het schriftelijk en mondeling verkeer tusschen raadsman en verdachte kan ingevolge artikel 50 van het ontwerp aan de noodige beperkingen worden onderworpen. De bevoegdheid van verdachte en verdediger om inzage van stukken te nemen is in het algemeen slechts toegekend onder de in het ontwerp nog al eens voorkomende restrictie: voor zoover het belang van het onderzoek dit niet verbiedt.

Onder deze en dergelijke waarborgen tegen misbruik zou de ondergeteekende de nieuw voorgestelde rechten der verdediging met gerustheid durven aanvaarden. De balie heeft die rechten noodig om haar hooge taak naar behooren te kunnen vervullen.

Dat getuigen onder vigueur van het ontwerp zich wel zullen wachten inlichtingen te verschaffen, moet worden betwijfeld. Ook thans komt de verdachte in den regel wel te weten, wat de getuigen hebben verklaard. In de toekomst zal c.q. de verdachte dit soms wat eerder te weten komen. Doch veel verschil op het stuk van bereidvaardigheid tot het verschaffen van inlichtingen zal dit, naar het oordeel van den ondergeteekende, niet geven. En ten slotte moet de verdachte dan toch ook weten, wie hem bezwaart.

De waarborgen, die het ontwerp tegen misbruik geeft, komen den ondergeteekende voldoende voor. Dat zij alleen zouden kunnen worden toegepast, wanneer van misbruik is gebleken, is een stelling, die hij niet zonder bevreemding in het Voorloopig Verslag aantrof. Immers zij is in hare algemeenheid kenlijk onjuist. De gewone waarborg („voor zoover het belang van het onderzoek dit niet verbiedt”) is aldus geformuleerd, dat misbruik niet behoeft te worden afgewacht. Over art. 50, tweede lid, zal hieronder bij de artikelen nader worden gehandeld.

Het ontwerp doet in geen enkel opzicht aan de hooge qualiteiten van vervolgende ambtenaren, rechters-commissarissen en rechterlijke colleges te kort. Dit blijkt wel duidelijk hieruit, dat het ontwerp aan die staatsorganen de hanteering der waarborgen tegen misbruik overlaat. Nevens de rechten der organen, welke het ontwerp in het algemeen niet beperkt, dient men intusschen ook den verdachte de gelegenheid te geven om van den aanvang af op den loop van het onderzoek voldoende invloed te oefenen. Voor de ontlastende gegevens en gezichtspunten heeft niemand zóó fijn gevoel en opmerkingsvermogen als de vervolgende partij zelve. Den verdachte komen de rechten toe, die hij noodig heeft om zijn belangen bij het onderzoek voldoende tot gelding te brengen. Door hem zoodanige rechten te onthouden, zou men eenzijdigheid van het onderzoek in de hand werken en het vinden van de materiele waarheid tegenwerken. Redelijke waarborgen tegen misbruik, gelijk het ontwerp die geeft, zijn overigens noodig.

Waar in het Voorloopig Verslag wordt herinnerd aan een redevoering van den heer VAN SASSE VAN IJSSELT in de andere Kamer, mag de ondergeteekende er bij deze algemeene beschouwingen wel op wijzen, dat ook de genoemde magistraat het ontwerp, in zijn geheel genomen, heeft aanvaard.

De mededeeling aan den verdachte, dat hij niet tot antwoorden verplicht is, zal, met tact gegeven, dezen niet tot zwijgen uitlokken. Zij is voorts „fair” tegenover den verdachte, die enkel met een hem toekomend recht bekend wordt gemaakt. In Engeland is bedoelde mededeeling inheemsch, nog wel in verbinding met een waarschuwing, dat al hetgeen de verdachte zegt, tegen hem kan worden gebruikt. In dit opzicht, als in andere, is het Engelsche strafproces gekenmerkt door den wensch

om den verdachte „fair” behandeld te zien. De Engelsche rechts geleerden zijn met het resultaat van dit stelsel tevreden en de ondergeteekende wil niet nalaten, nu in het Voorloopig Verslag de vrees is uitgesproken, dat getuigen onder vigueur van het ontwerp zich wel zullen wachten inlichtingen te geven, hier aan te halen de woorden van den bekenden Engelschen criminalist COURTNEY STANHOPE KENNY: „Moreover the confidence universally felt, that every accused person will be tried by a fair method and in a fair spirit, goes far to facilitate the protection of life and property, by rendering it far easier in England than in many countries for the police to obtain information and assistance in their efforts to bring criminals to justice”²⁾. Volgens de verklaring van twee Duitsche kenners van het Engelsche strafproces, LIEPMANN en MANNHARDT³⁾, is het aantal bekentenissen in Engeland verrassend groot. De ervaringen in Engeland pleiten dus veeleer tegen de bedenkingen, door de leden, ten deze aan het woord, tegen art. 29 van het ontwerp geopperd.

Met de bestrijding van de beschouwingen en opmerkingen der leden, door andere leden gegeven, kan de ondergeteekende zich in hoofdzaak vereenigen. Alleen veroorlooft hij zich op te merken, dat z. i. openbaar ministerie en raadsman bij de behandeling eener strafzaak niet hetzelfde doel nastreven, in zoover de een wil dienen het algemeen belang, de ander allereerst het bijzonder belang van zijn cliënt. Doch dit neemt niet weg, dat ook de werkzaamheid van een met voldoende bevoegdheden toegerusten raadsman kan strekken tot bevordering van het algemeen belang en daardoor wordt gevorderd. Het gevaar voor eenzijdigheid ten nadeele van den verdachte, dat bij het onderzoek in strafzaken zoo bij uitstek dreigt, kan alleen worden gekeerd door aan de vervolgende partij voldoende invloed op den loop van het onderzoek te verzekeren. Houdt men zich dit voor oogen, dan zal men ook de voorgestelde ruime toelating van den raadsman in het strafproces moeten aanvaarden. Redelijke waarborgen tegen misbruik zijn gegeven, nog afgezien hiervan, dat, als regel, de raadsman toch enkel binnen de grenzen van recht en moraal het bijzondere belang van zijn cliënt wil bevorderen. De ruime toelating van den raadsman zal het voeren van het onderzoek in strafzaken niet gemakkelijker maken. Dit wordt niet ontkend. Maar het onderzoek zal meer waarde hebben, omdat met het stelsel der verdediging aanstonds rekening zal worden gehouden. De onderzoekers in strafzaken dienen met den raadsman te leeren samenwerken. Intusschen meent de ondergeteekende, met de leden, hier aan het woord, wél te mogen ontkennen, dat onder vigueur van het ontwerp de belangen der gemeenschap niet langer veilig zouden zijn. Dit wordt steeds beweerd, wanneer wordt voorgesteld om de positie van den verdachte of verdediger in het strafproces te versterken, zoo hier als in het buitenland. Het is zelfs beweerd, toen er nu al meer dan een eeuw geleden hier te lande stemmen opgingen om de pijnbank af te schaffen. En het is telkens door latere ervaring weerlegd. Daarmede wil de ondergeteekende niet zeggen, dat men ten deze niet te ver zou kunnen gaan. Doch de ondergeteekende meent, dat het ontwerp dit niet doet.

§ 5. Dat in het ontwerp op veel te kwistige wijze met nietigheden zou worden gewerkt, kan de ondergeteekende niet toegeven. Hij veroorlooft zich in dit verband te herinneren aan art. 256, tweede lid, van het ontwerp, volgens hetwelk, is eenmaal het onderzoek op de terechtzitting aangevangen, verzuim van vormen bij het voorbereidende onderzoek in het algemeen niet meer tot nietigheid kan leiden.

¹⁾ Outlines of Criminal Law, 8ste druk, 1917, bladz. 497—498.

²⁾ Summarisches Strafverfahren in England und Strafverfahren in Schottland, bladz. 116. Men zie ook bladz. 119: „De beklagde, zich „fair” behandeld ziende, wordt zelden tot weerbarstigheid gedrongen en is eerder tot bekennen geneigd.”

³⁾ Art. 189, n°. 2, van het Wetboek van Strafrecht.

Eindverslag over wetsontwerp n°. 18.

Het is den ondergeteekende niet gebleken, dat de termijnen, gedurende welke verschillende beschikkingen van kracht zijn, te kort zouden zijn. Natuurlijk kunnen de stukken niet op hetzelfde oogenblik ter beschikking van meer personen staan, doch wel achtereenvolgens. Met eenigen goeden wil schijnt het zeer wel mogelijk, ook in ingewikkelde of omvangrijke zaken, allen daartoe bevoegden achtereenvolgens tot kennisneming in de gelegenheid te stellen. De bovenbedoelde termijnen zijn bovendien in sommige gevallen — men zie b.v. artikel 244, tweede lid — voor verlenging vatbaar.

Het verhoor van den verdachte kan aan een der leden van het rechterlijk college of aan den kantonrechter van de plaats, waar de te verhooren persoon zich bevindt, worden opgedragen¹⁾. Reeds deze bevoegdheid heft in hoofdzaak de bezwaren op, welke tegen de op zich zelve nuttige verplichting om den verdachte te hooren, in het Voorloopig Verslag worden ontwikkeld.

§ 6. De ondergeteekende kan niet nalaten eenige bevreemding te uiten over den inhoud van de overeenkomstige paragraaf van het Voorloopig Verslag. Inderdaad maakt, gelijk hij reeds eerder opmerkte, de nieuwe regeling van het bewijsrecht dit eerder leniger dan stroever. Het bezwaar tegen „het vereischte, dat alles uit het onderzoek op de terechtzitting moet blijken”, klinkt den ondergeteekende min of meer vreemd in de ooren. Zou men dan willen, dat de rechter recht deed op iets anders dan hem uit het onderzoek op de terechtzitting gebleken is? Hierbij moet worden bedacht, dat in hetgeen den rechter ter gelegenheid van dat onderzoek blijkt, mede zijn neergelegd de resultaten van het vroegere onderzoek. De redenen zijner wetenschap moet de getuige ook thans uitdrukkelijk opgeven²⁾. Ten aanzien van de bewijsminima huldigt het ontwerp niet een meer beperkend stelsel dan het bestaande Wetboek.

Zeer terecht zijn de aanwijzingen uit de opsomming der wettige bewijsmiddelen weggelaten. Doch de redengevende feiten of omstandigheden, waarop de beslissing, dat het feit door den verdachte is begaan, c. q. moet steunen, daaronder dus begrepen wat thans heeten aanwijzingen, kunnen, naar het ontwerp, worden afgeleid uit den inhoud der wettige bewijsmiddelen. Practisch verschil met den bestaanden wettelijken toestand bestaat hier niet, behalve dan in zoover, dat voortaan aanwijzingen ook op aanwijzingen zullen kunnen steunen.

De Hooge Raad zal hebben te beoordeelen of feiten of omstandigheden van zekere soort, b.v. van *plaatselijke* algemeene bekendheid of van geschiedkundigen aard, al of niet zijn feiten of omstandigheden van algemeene bekendheid. Doch overigens blijven de gerechten, *geheel als tot dusver*, in hun oordeel over wat van algemeene bekendheid is, vrij. Ook op dit punt is niets veranderd.

De ondergeteekende verwondert zich dan ook zeer betwijfeld te zien of wel in het overgroot aantal der gevallen tegen den schuldig bevonden verdachte straf zal kunnen worden uitgesproken. Voor dien twijfel bestaat inderdaad geen grond.

§ 7. Een wettelijke regeling van het onderzoek aan lichaam of kleding verdient zeker aanbeveling boven een door de gewoonte gesanctioneerde practijk.

§ 8. Van de betoonde instemming met het instituut der onverwijfde oproeping in daarvoor geschikt geachte kanton-gerechtszaken nam de ondergeteekende met waardeering kennis. In de eenvoudige zaken, waarvoor dat instituut is gedacht, zal het invullen van een formulier met een korte aanduiding van het ontdekte feit, onder vermelding omstreeks welken tijd en waar ter plaatse het begaan zou zijn — b.v. wietrijden zonder voorgeschreven licht op 1 Januari 1922 des avonds te elf ure in de Hoogstraat te 's Gravenhage —, geen overwegende bezwaren ontmoeten.

¹⁾ Art. 23, laatste lid.

²⁾ Art. 398, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering.

§ 9. De bevelen tot handhaving der openbare orde kunnen alleen worden gegeven in geval van ontdekking op heeter daad van eenig strafbaar feit, waardoor de openbare orde ernstig is aangerand en ter zake waarvan voorloopige hechtenis niet is toegelaten, indien tegen den verdachte gewichtige bezwaren bestaan en er groot gevaar is voor herhaling of voortzetting van dat feit. Inderdaad zijn reeds in al deze vereischten voor de toepassing van het nieuwe instituut krachtige waarborgen tegen vexatoir optreden gegeven, waartegen overigens langs administratieve weg moet worden gewaakt.

§ 10. Bij de Invoeringswet zullen natuurlijk de moeilijkheden, welke uit de vervanging van het Wetboek van Strafvordering door een nieuw wetboek zouden kunnen voortvloeien, dienen te worden ondervangen. Daarbij zal met den inhoud der overeenkomstige paragraaf van het Voorloopig Verslag, van welke de ondergeteekende met belangstelling kennis nam, rekening worden gehouden.

Artikelen.

Art. 14. Wanneer de schorsingstijd verstreken is, zonder dat een uitspraak van den burgerlijken rechter is gevraagd of verkregen, kan de rechter dien verlengen, doch hij kan dan ook zelf de vraag van burgerlijk recht beslissen.

Wordt de schorsing opgeheven en is de zaak reeds op de zitting geweest, dan zal de verdachte voor de hervatting van het onderzoek moeten worden gedagvaard.

Artt. 27—28 *junctis art. 50*. Bij de woorden „onder het vereischte toezicht” is gedacht aan het toezicht tegen ontvluchting, aan de zorg voor de veiligheid van den raadsman alsmede aan het waken tegen misbruiken bij het schriftelijk verkeer tusschen dezen en den verdachte. De ondergeteekende moge verwijzen naar de Memorie van Toelichting op artikel 46 van het ontwerp.

De verdachte, die in z. g. politiebewaring is gesteld, zal als regel nog geen raadsman hebben. Heeft hij er wel een, dan zal deze volgens het ontwerp inderdaad, naar de regelen en onder de waarborgen van artikel 50, met hem in verkeer kunnen treden. Met name zal dus ingevolge dat artikel de officier van justitie, indien gevaar dreigt, dat de verdachte aldus te vroeg met zekere omstandigheid bekend zal worden of dat het verkeer wordt misbruikt, den verdachte buiten toegang kunnen stellen.

Den verdachte wordt telkens, wanneer hij dit verzoekt, *zooveel mogelijk* de gelegenheid verschafft zich met zijn raadsman in verbinding te stellen. Dit is billijk en al heel weinig belemmerend voor het onderzoek.

Het betoog, dat de verdachte bij het vooronderzoek door den immers onpartijdigen rechter-commissaris eigenlijk geen raadsman noodig heeft, kan de ondergeteekende niet als juist erkennen. Het kan ook in dat stadium der zaak noodig zijn, dat de verdachte beschikke over den bijstand van een advocaat, die de belangen van zijn cliënt bij het onderzoek naar voren brengt.

Art. 29. Waarom het prestige van een gerecht er onder zou lijden, wanneer den verdachte moet worden te kennen gegeven, dat hij zeker recht heeft, in dit geval: het recht om niet te antwoorden, is den ondergeteekende niet duidelijk. Is het niet veeleer *infra dignitatem* om op zijn onwetendheid te speculeeren?

Dat de verdachte verplicht is te verschijnen, als hij wordt opgeroepen, is niet in strijd met dit andere beginsel, dat hij rechtens niet verplicht kan worden tot het afleggen van verklaringen.

Dat iemand in sommige gevallen rechtens, b. v. in fiscaal recht, verplicht kan zijn tot de overlegging van bescheiden, waaruit mede gegevens voor een eventueele strafvervolgung tegen hem kunnen worden ontleend, brengt nog geenszins

mede, dat hij ook verplicht moet kunnen worden om in een strafzaak tegen zichzelf te getuigen.

Wanneer men zelfs zekeren bloed- en aanverwanten van den verdachte het recht geeft de inlichtingen, die zij zouden kunnen geven, den rechter te onthouden, dient men toch datzelfde recht a fortiori aan den verdachte toe te kennen. Indien het juist is, wat het Voorloopig Verslag stelt, dat tot het onderzoek naar strafbare feiten ieder behoort mede te werken, die daaromtrent inlichtingen verstrekken kan, dan zou men ook met het verschooningsrecht van getuigen moeten breken. Dat zullen de leden, hier aan het woord, wel niet wenschen. Doch wanneer zij de moeder van den verdachte niet willen verplichten om tot zijn veroordeeling mede te werken, willen zij dan den verdachte zelf wèl die verplichting opleggen? Dit is niet welaannemelijk. Te minder, omdat zoodanige verplichting ook onder het geldende wetboek niet bestaat.

In een verhoor, dat, zij het dan ook onderbroken, blijft één verhoor — zoo b. v. op de zitting — is één mededeeling voldoende.

Een sanctie op het niet doen der mededeeling is in het ontwerp niet uitgedrukt.

Art. 30. Tijdens het politieonderzoek zijn de stukken nog slechts in eerste wording. Bovendien wordt de kennisneming alleen toegestaan, indien het belang van het onderzoek zich daartegen niet verzet. Reden voor ongerustheid ziet de ondergeteekende hier niet.

Artt. 33—34. Bij het samenstellen van den algemeenen maatregel van bestuur zal met de gemaakte opmerkingen rekening worden gehouden.

Of onder „afschrift” al of niet valt een „lichtdruk”, zal naar de omstandigheden moeten worden beoordeeld.

Art. 35. Tot een bespotting van het gezag zal dit artikel, behoorlijk toegepast, niet leiden. Na een verhoor — hetwelk het college aan een zijner leden of aan den kantonrechter kan opdragen — kan de verdachte wel opnieuw weer een verhoor verzoeken. Doch het college heeft de bepaling van het tijdstip van dit nieuwe verhoor in zijn hand.

Art. 36. De verklaring, dat de zaak geëindigd is, wordt alleen gegeven op het verzoek van den verdachte, die dus ook geen rechtsmiddel tegen deze beschikking behoeft. Het Openbaar Ministerie kan aannemelijk maken, dat, al is de vervolging niet voortgezet, toch alsnog verdere vervolging zal plaats vinden. Het gerecht kan alsdan de beslissing telkens aanhouden. Waarborgen tegen een ontijdige beslissing, als hier bedoeld, zijn er dus voldoende.

Na de verklaring kan het onderzoek worden hervat, doch alleen indien nieuwe bezwaren zijn bekend geworden (art. 255).

Een rechtsmiddel tegen de verklaring heeft het openbaar ministerie niet. Dit kan immers steeds de verklaring voorkomen door de vervolging voort te zetten, waardoor de voorwaarde voor de toepassing van art. 36 vervalt.

Art. 38. De gekozen raadsman mag aanstonds na de kennisgeving, bedoeld in art. 39, optreden. De verhooren door de politie mag hij niet bijwonen. Overigens mag hij even zelfstandig of onzelfstandig optreden als een ander.

Het is niet duidelijk, waarom rijksveldwacht, burgemeesters en andere opsporingsambtenaren daardoor als met lamheid geslagen zouden worden.

Art. 39. Van een bevolen politiebewaring geeft de hulpofficier ten spoedigste schriftelijk kennis aan den officier van justitie (art. 57, tweede lid), dien hij, zoo noodig zelfs telegrafisch of telefonisch, in zake het verkeer tusschen raadsman en verdachte kan raadplegen.

Artt. 39, 50. Onder „de officier van justitie” in art. 50 is niet begrepen „de hulpofficier”.

Men vergelijkte overigens het aangeteekende op art. 39.

Art. 40. Het schijnt een beginsel van goede en humane strafvordering, den verdachte, wien in eersten aanleg voor de behandeling zijner zaak ter terechtzitting een raadsman werd toegevoegd, indien hij sedert, wellicht mede door de bemoeienis van dien raadsman op vrije voeten is gesteld, ook weder voor het eindonderzoek in hooger beroep een raadsman te doen toevoegen. Men zie de Memorie van Toelichting op art. 37 van het ontwerp.

Art. 49. De bedoeling is gegoede verdachten, die zich een raadsman laten toevoegen, te treffen, niet verdachten, die later gegoed worden. Vandaar de beperking van het verhaal tot een korten termijn.

Art. 50. Zeer zeker komt het recht van (in het algemeen) vrij schriftelijk verkeer tusschen raadsman en verdachte niet neder op „vrije briefwisseling met iedereen”. Immers ook dat schriftelijk verkeer is ingevolge dit artikel onderworpen aan het vereischte toezicht. De directeur der gevangenis kan b. v. vorderen, dat de preventief-gedetineerde den door hem geschreven brief in zijn tegenwoordigheid in de aan den raadsman geadresseerde envelop zal doen, en zich kunnen vergewissen of de brief voor den verdachte inderdaad van den raadsman afkomstig is. Een en ander natuurlijk zonder de brieven te lezen. Hieraan kan nog worden toegevoegd, dat de raadsman, die zich zou belasten met het overbrengen van schriftelijke mededeelingen van of voor den verdachte, zich aan misbruik zou schuldig maken met de gevolgen van dien, als ontzegging of beperking van verkeer met den verdachte en c. q. disciplinaire bestraffing.

Het woord „telkens” in het tweede lid drukt duidelijk uit, dat een bevel, als in dat lid bedoeld, gedurende den loop van het onderzoek meer dan éénmaal kan gegeven worden.

Naar de meening van den ondergeteekende kan ook een door de rechtbank gewijzigd of aangevuld bevel slechts voor zes dagen gelden. Doch het kan telkens opnieuw worden gegeven.

De officier van justitie kan door den hulpofficier telegrafisch of telefonisch in zake de quaestie der toelating van den raadsman tot den verdachte, die zich in politiebewaring bevindt, worden geraadpleegd. Door het verkeer tusschen raadsman en verdachte mag het onderzoek niet worden opgehouden (art. 50, eerste lid). De raadsman zal dus in elk geval moeten wachten, tot de hulpofficier met het verhoor van den verdachte gereed is.

De voorgestelde waarborgen tegen misbruik van het vrij verkeer, hetwelk op zichzelf nuttig en wenschelijk is, komen den ondergeteekende voldoende voor.

Rechter-commissaris en officier van justitie zullen, waar dit noodig blijkt, die waarborgen weten te hanteeren, al is dit tegenover den betrokken raadsman niet zeer aangenaam. Het betoog der leden, hier aan het woord, zou moeten leiden hiertoe, dat aan den raadsman het recht van vrij verkeer met den verdachte zou worden onthouden. Dit zou lijnrecht tegen den draad der ontwikkeling van het strafproces, zoo hier als in andere landen, ingaan. Men mag den verdachte de gelegenheid om op den loop van het onderzoek in zijn zaak voldoende invloed te oefenen, niet ontnemen. Men stelle zich voor, dat men zelf in een vreemd land als onschuldig verdachte van een strafbaar feit zou zijn gedetineerd en nu niet eens het recht zou hebben om zich door raadpleging van een rechtsgeleerde te oriënteren.

De min of meer ironische vraag, of het niet juist geweest ware de bepalingen van het tweede, derde en vierde lid weg te laten, gaat uit van de onjuiste veronderstelling, dat in de praktijk daarop nimmer een beroep zou kunnen worden gedaan.

Een eenvoudig voorbeeld. Bij een verhoor door den rechter-commissaris, bijgewoond door den raadsman, wordt door een getuige iets verklaard, waarvan de verdachte in het belang van het onderzoek tijdelijk onkundig moet blijven. Er is dan aanstonds voldoende grond voor het geven van een bevel, als in het tweede lid bedoeld. Immers vloeit nu uit bepaalde om-

Eindverslag over wetsontwerp n°. 18.

standigheden een ernstig vermoeden voort, als in dat lid omschreven.

Blijkens de behandeling van het artikel in de Tweede Kamer is het voor de toepassing van het tweede lid, voor zoover dat strekt tot wering van gevaar voor misbruik, niet noodig, dat reeds een *voltooid* misbruik heeft plaats gehad ¹⁾. Het is voldoende, dat uit bepaalde omstandigheden in dezelfde zaak, als waarin de beperking van het verkeer plaats vindt, een ernstig vermoeden voor misbruik van het vrije verkeer, dat nog niet eens behoeft te zijn aangevangen, voortvloeit.

Toegegeven kan worden, dat het ernstig vermoeden van misbruik wel eens te laat kan rijzen. Doch men make zich van de kans op misbruik geen overdreven voorstellingen. Geconstateerd misbruik stelt aan diverse onaangename gevolgen bloot, doch ernstig vermoeden van misbruik eveneens.

De positie van den raadsman, tegen wien ernstige vermoedens van misbruik van het vrije verkeer in een bepaalde zaak zijn gerezen, zal in latere zaken niet bepaald sterker worden.

Art. 58, eerste lid. In aansluiting aan de bestaande praktijk is het bevel tot inverzekeringstelling beperkt tot feiten, waarvoor voorloopige hechtenis is toegelaten. Het komt den ondergeteekende niet noodig voor, ten deze verder te gaan.

Tweede lid. Het bevel tot inverzekeringstelling is slechts gedurende twee dagen geldig, doch kan bij dringende noodzakelijkheid door den officier van justitie éénmaal voor ten hoogste twee dagen worden verlengd. Dit komt voor het eerste onderzoek door de politie voldoende voor. De verdachte moet daarna, zooals de term luidt, ter beschikking van de justitie worden gesteld, die dan de leiding van het onderzoek overneemt. Voor het afwerken van ingewikkelde zaken is de politiebewaring niet bestemd. In het Voorloopig Verslag wordt daarover blijkbaar anders gedacht. De consequentie zou zijn, dat de politiebewaring — op een politiebureau! — dan wellicht maanden zou moeten duren, b. v. gedurende het inwinnen der inlichtingen in het buitenland, waarvan het Voorloopig Verslag gewaagt. De ondergeteekende acht het stelsel van het ontwerp beter.

Art. 61. Is de termijn van zes uren voor het verhoor van den verdachte in een gegeven geval te kort gebleken en is ter zake van het feit inverzekeringstelling niet toegelaten, dan moet de politie den verdachte voor den officier van justitie geleiden, die dan het onderzoek in de blijkbaar ingewikkelde zaak kan voortzetten of aanstonds het instellen van een gerechtelijk vooronderzoek kan vorderen. Voor het verblijf van den verdachte aan het politiebureau dient zekere limiet te worden gesteld, indien hij althans niet in politiebewaring wordt gesteld en zelf wensch, dat het verhoor wordt afgebroken.

Ziehier de bedoeling van het artikel, dat dus niet strekt om een *onafgebroken* verhoor van zes uur te verbieden. Dat degene, die den verdachte verhoort, zich van een te lang voortzetten van het verhoor moet onthouden, volgt reeds uit art. 29, eerste lid.

Art. 65. Het ontwerp, dat ook aldus de positie van den rechter-commissaris in strafzaken wil releveeren, laat dezen zelf het bevel tot bewaring verlengen. De verdachte kan bij de rechtbank opheffing van het bevel vragen (art. 69). Dit schijnt voldoende waarborg tegen onnoodige of onrechtmatige verlenging.

De rechtbank kan ook ambtshalve het bevel tot voorloopige hechtenis opheffen (art. 69) en aldus het waakzaam toezicht uitoefenen, waarvan artikel 180 gewaagt.

Art. 66. Het verplicht verhoor van den zich in bewaring bevindenden verdachte, dat overigens aan een der leden van de rechtbank of aan den kantonrechter kan worden opgedragen (art. 23, laatste lid), komt niet bezwaarlijk voor.

¹⁾ Handelingen, bladz. 1966.

De beoordeeling van de noodzakelijkheid van gevangenhouding zal in het nieuw voorgestelde systeem van meer mondeling onderzoek door de raadkamer (artt. 21—26), betrekkelijk veel eenvoudiger en deugdelijker kunnen plaats vinden dan thans. Het openbaar ministerie wordt gehoord, de verdachte, eventueel bijgestaan door zijn raadsman, kan eveneens worden gehoord, de rechter-commissaris geeft desgevraagd schriftelijk of mondeling inlichting. Kortom een nauwkeurige voorafgegane lezing der stukken wordt juist in het systeem van het ontwerp van betrekkelijk minder belang.

Van een afwijzing door den rechter-commissaris van een vordering van den officier van justitie tot bewaring of gevangenhouding van den verdachte — welke afwijzing is een beschikking (art. 183) — kan de officier in hooger beroep komen bij de rechtbank. Hierin ligt het correctief tegen eventueel verzuim van den rechter-commissaris. De bevoegdheid der rechtbank om ook vóór den aanvang van het onderzoek ter terechtzitting een bevel tot gevangenneming te geven, kan dientengevolge zonder bezwaar worden gemist.

De officier van justitie krijgt de stukken terug, zoo dikwijls hij dit wensch (art. 183). Natuurlijk kan men wel gaan onderstellen, dat de rechter-commissaris zijn plicht niet zal doen, maar is daarvoor voldoende grond?

Art. 73. Wordt bij de einduitspraak op het kind toegepast de maatregel van ter beschikking stelling, dan behoeft het bevel tot voorloopige hechtenis niet te worden opgeheven (art. 72). Het rechterlijk college heeft het dus in zijn hand de voorloopige hechtenis te doen voortduren.

Langs dezen weg kan worden voorkomen, dat het ter beschikking gestelde kind na de einduitspraak en vóór de uitvoering van den daarbij bevolen maatregel de gelegenheid herkrijgt om misdrijven te plegen.

Art. 80. De rechter — dit is, naar gelang van zaken, de rechter-commissaris, dan wel rechtbank of hof (art. 86) — zal de schorsing eerst bevelen, nadat de verdachte zich tot de nakoming van alle gestelde voorwaarden bereid verklaard, c. q. onder zekerheidstelling. Ook zonder zekerheidstelling is de bereidverklaring van menigen verdachte nog geen „wassen neus”.

De voldoendeheid van eventueel aangeboden zekerheidstelling wordt natuurlijk door den rechter beoordeeld.

Art. 83. Volgens art. 80, tweede lid, bestaat de zekerheidstelling hetzij in de storting van geldswaarden door den verdachte of een derde, hetzij in de verbintenis van een derde als waarborg. In het laatste geval wordt de waarborgsom niet gestort, doch kan c. q. zelfs bij lijfswang op een derde worden verhaald.

Deze regeling komt zonder bedenking voor.

Art. 84. Min of meer vreemd doet de stelling aan, dat van het gevaar voor vlucht gewoonlijk eerst zou blijken, nadat deze heeft plaats gehad. Is niet thans een der meest gebruikte gronden voor de toepassing van voorloopige hechtenis juist het gevaar voor vlucht?

Kapitaalkrachtig behoeft de verdachte, om van de schorsing te profiteren, niet bepaald te zijn. Bij de beoordeeling van de voldoendeheid eener aangeboden storting van geldswaarden zal de rechter uiteraard met den vermogenstoestand van den verdachte rekening houden. Ook kan een derde voor hem storten of zich voor hem verbinden.

Daar, waar het gevaar voor vlucht betrekkelijk grooter is, zal het nieuwe instituut met meer behoedzaamheid moeten worden toegepast. Doch er schijnt geen reden om van de invoering van een op zichzelf nuttig instituut af te zien, omdat onder zekere omstandigheden bepaalde personen daarvan niet kunnen profiteren.

Art. 85. De voorloopige hechtenis wordt eerst geschorst nadat de geldswaarden zijn gestort of de waarborg zich verbonden heeft.

Art. 86. Dat de rechter zijn beslissingen met redenen onkleedt, spreekt eigenlijk vanzelf. Een „eindelooze bron van chicanes en middelen van cassatie” is hier niet geopend, vermits van cassatie hier geen sprake is (artt. 87 en 423).

Art. 98. Natuurlijk zal degene, die het onderzoek instelt, eventueele beweringen, dat zekere geschriften vallen onder het stands-, beroeps- of ambtsgeheim, op hare aannemelijkheid hebben te toetsen. Dat geheim mag hij, tenzij met toestemming, niet schenden.

Gestolen voorwerpen vallen niet onder het stands-, beroeps- of ambtsgeheim, alleen mededeelingen.

De raadsman, die gestolen effecten voor den dief zou verbergen, zou natuurlijk onder diverse bepalingen van het Wetboek van Strafrecht vallen.

Art. 100. Van den inhoud der ter inbeslagneming aan hem uitgeleverde voorwerpen mag de officier van justitie kennis nemen naar de regelen, gesteld in artikel 101, tweede lid. In het algemeen sluit de bevoegdheid tot inbeslagneming niet in zich het recht tot het bevelen van uitlevering van in beslag te nemen voorwerpen. Men vergelijkte art. 105. Wie bevoegd is tot inbeslagneming kan wel dengene, die een voor inbeslagneming vatbaar voorwerp onder zich heeft, uitnoodigen tot afgifte, onder mededeeling, dat anders tot inbeslagneming zal worden overgegaan. Doch een bepaald recht om de uitlevering te bevelen, aan hetwelk art. 184 van het Wetboek van Strafrecht rechtsgevolgen verbindt, heeft hij daarom nog niet.

Art. 141, sub 2°. Blijkt het feit, dat de kantonrechter opspoort, niet, gelijk aanvankelijk werd vermoed, diefstal, doch strooperij te zijn, dan zal hij zijn opsporing aanstonds staken. Immers art. 141, onder 2°, is nu toepasselijk gebleken. Een andere hulpofficier, b. v. een brigade-commandant der marechaussee, zal dan het onderzoek kunnen overnemen en voor zooveel noodig herhalen.

Het eerst gevoerde opsporingsonderzoek is alsdan, naar de meening van den ondergeteekende, van onwaarde, als door een niet daartoe bevoegde geschied.

Art. 153. Het schijnt voorzichtig op het voorkomen of eventueel later voorkomen van ambtenaren, die geen ambtseed afleggen of hun ambtseed nog niet hebben afgelegd, te rekenen. De marechaussee beneden den rang van onderofficier b. v. legt thans geen ambtseed af.

Het persoonlijk opmaken en dagteekenen van een proces-verbaal sluit niet uit, dat de relatant het dicteert. Het persoonlijk onderteekenen kan natuurlijk niet door een tusschenpersoon geschieden.

Een niet persoonlijk door den relatant opgemaakt, gedagteekend of onderteekend proces-verbaal beantwoordt niet aan de vereischen van art. 840, eerste lid, n°. 2.

Art. 168. Indien hier een leemte is, zou de wet op de rechterlijke organisatie, niet het ontwerp, daarin moeten voorzien. In de practijk is de leemte, naar de ondergeteekende meent, niet gebleken.

Het geval van langdurige afwezigheid van den rechter-commissaris is in het ontwerp voorzien (art. 170).

Art. 171. Art. 126 geeft de noodige voorziening.

Art. 185. Of de officier van justitie er veelal prijs op zal stellen het verhoor bij te wonen, indien de raadsman daarbij

tegenwoordig is, en of de raadsman vaak bij de verhooren door den rechter-commissaris tegenwoordig zal zijn, moet worden afgewacht.

Art. 191. Men zie hierboven bij art. 171.

Art. 195. Volgens het tweede lid vindt het onderzoek c. q. niets plaats dan na bekomen machtiging der rechtbank.

Men vergelijkte overigens het derde lid alsmede art. 86. Practisch zijn hier moeilijkheden niet te verwachten.

Art. 216. De wijze van afneming van gedelegeerde verhooren in *militaire* strafzaken behoeft in het ontwerp, dat op burgerlijke strafzaken betrekking heeft, niet te worden geregeld.

In de practijk vindt bij bedoelde verhooren beëdiging plaats. Veranderen doet het ontwerp op dit punt niets.

De bepaling, dat de getuige met gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing zijner geestvermogens, die, naar het oordeel van den rechter, de beteekenis van den eed niet voldoende beseft, alsmede de getuige, die den leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, niet worden beëdigd, doch aangemaand om de geheele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen, komt juist voor.

Art. 227. De rechter-commissaris kan zich omtrent de kunde en betrouwbaarheid der door den verdachte aanbevolen personen doen inlichten.

Indien het belang van het onderzoek zich daartegen niet verzet, schijnt er geen bezwaar aan de aanbeveling van den verdachte gevolg te geven. Zelden of nimmer zal het belang van het onderzoek bepaald eischen, dat dit geschiedt. Werd de positieve redactie gekozen, dan kon het tweede lid, dat in zijn negatieve redactie de waarde van het onderzoek der deskundigen verhoogt, wel worden geschrapt.

Artt. 244 en 245. Zoo noodig zal de officier van justitie, alvorens de kennisgeving van niet verdere vervolging te doen, zijn superieuren raadplegen. Hij is overigens bevoegd de kennisgeving zonder zoodanige voorafgaande raadpleging, die in verreweg de meeste gevallen ook zonder bezwaar achterwege kan blijven, te doen op eigen verantwoordelijkheid.

In verreweg de meeste gevallen betreft het hier een beslissing, waarvoor iemand, die het ambt van officier van justitie bekleedt, alleszins competent is te achten.

Het toezicht van den procureur-generaal bij het gerechtshof (artt. 8 en 11) geeft reeds waarborgen tegen minder goede beslissing ten deze.

Inderdaad schijnt er geen reden zich over mogelijk minder gelukkige toepassing dezer artikelen ernstig bezorgd te maken.

Art. 250. Men vergelijkte hetgeen hierboven bij art. 86 is opgemerkt.

Art. 258. Woordelijke overeenstemming moet ten deze wel worden gevorderd, wijl anders den verdachte ook de bevoegdheid zou moeten worden toegekend een bezwaarschrift in te dienen tegen een dagvaarding, waaraan een kennisgeving van verdere vervolging of een verwijzing naar de terechtzitting is voorafgegaan (vgl. art. 262).

Een antinomie tusschen dit artikel en art. 309 bestaat dan ook niet. Art. 309 geeft den officier van justitie de gelegenheid om in een dagvaarding, waaraan een kennisgeving van verdere vervolging of een verwijzing naar de terechtzitting is voorafgegaan, alsnog op de terechtzitting de wijzigingen aan te brengen, welke hij daarin aanstonds, als een gevolg van den eisch van woordelijke overeenstemming, niet aanbrengen mag. Doch dit geschiedt dan onder de waarborgen, in art. 309 omschreven.

Eindverslag over wetsontwerp n°. 18.

Art. 274. Ook de ondergeteekende geeft aan de bestaande wijze van verhooren de voorkeur boven het kruisverhoor.

Art. 275. Het was den ondergeteekende uiteraard aangenaam te bevinden, dat dit artikel bij velen instemming heeft mogen vinden. Het vervallen van de aanvankelijk voorgestelde bepaling, dat ten aanzien van hunne plaats in de rechtszaal tusschen den officier van justitie en den raadsman gelijkheid wordt betracht, kan de ondergeteekende niet betreuren. Hunne plaats in het strafproces is ook niet dezelfde. Langs anderen weg kan wel worden gezorgd, dat ook de raadsman den verdachte en de getuigen behoorlijk zal kunnen waarnemen.

Art. 280. Het artikel is aan de bestaande wet ontleend en heeft, voor zoover den ondergeteekende bekend is, nimmer tot practische bezwaren aanleiding gegeven.

Art. 295. De ondergeteekende kan de in het Voorloopig Verslag geuite zienswijze wel deelen.

Art. 296. Ten aanzien van de ondervraging van den verdachte is het ontwerp (artt. 296 en 298) in hoofdzaak met het geldende wetboek (art. 178) in overeenstemming. Men zie vooral art. 298, waarop ook door een der leden wordt gewezen.

Art. 303. De wraking van den tolk kan geschieden op grond b.v., dat hij onkundig of onbetrouwbaar is. Men vergelijkte art. 163 van het Wetboek van Strafvordering.

Omtrent cassatie en hooger beroep zie men de artikelen 385 en 406.

Art. 309. Door verandering van de in de dagvaarding vermelde plaats of telastlegging van niet in de dagvaarding vermeld opzet wordt het telastegelegde feit nog niet tot een ander feit in den zin van art. 68 van het Wetboek van Strafrecht. In dien zin is althans de thans bestaande jurisprudentie gevestigd ¹⁾.

Eene antinomie tusschen dit artikel en art. 258 bestaat, naar het oordeel van den ondergeteekende, niet. Men vergelijkte het aangeteekende op art. 258.

Art. 314. Schorsing der zaak moet wel worden bevolen, vermits de rechtbank onderweg naar de plaats, waarheen de terechtzitting tijdelijk is verplaatst, niet onderzoeken kan. Op die plaats aangekomen, zet de rechtbank het onderzoek op de terechtzitting voort. Immers daar wordt nu de terechtzitting gehouden.

De gestelde vragen vinden in het licht van het bovenstaande aanstonds hunne beantwoording.

Art. 337, eerste en tweede lid. Dat de verdachte elders dan bij het onderzoek op de terechtzitting zekere verklaringen heeft afgelegd, kan uit diverse wettige bewijsmiddelen, als schriftelijke bescheiden, blijken. De bewijskracht van wettige bewijsmiddelen is ter beoordeeling van den rechter, die daaruit mag afleiden wat hij oordeelt, dat er uit afgeleid kan worden.

Derde lid. Processen-verbaal van rechter-commissaris of politie zijn wettige bewijsmiddelen, ook ten aanzien van de daarin opgenomen bekentenis van een verdachte.

Wat de rechter uit zoodanige processen-verbaal meent te mogen afleiden, staat, naar het ontwerp, te zijner beoordeeling.

Processen-verbaal van den rechter-commissaris vallen onder artikel 840, n°. 1.

¹⁾ Men zie b.v. H. R. 21 Maart 1899, W. v. h. R. 7259; H. R. 27 Mei 1907, W. v. h. R. 8555, en 7 November 1904, W. v. h. R. 813. 8

Er bestaat dus, naar het ontwerp, niet de minste onzekerheid hierover, dat het door wettige bewijsmiddelen ter kennis van den rechter gebrachte feit, dat de verdachte een bekentenis of erkenenis heeft afgelegd, tot het bewijs kan medewerken. Uit dit feit mag de rechter gevolgtrekkingen maken ten aanzien van de juistheid van den inhoud dier bekentenis of erkenenis.

Art. 338. Ook de aangemaande getuige is een getuige, wiens verklaring is wettig bewijsmiddel.

De bewijskracht eener getuigenverklaring staat geheel ter beoordeeling van den rechter, die daarbij natuurlijk zal letten op alle omstandigheden, waaronder de verklaring is afgelegd, dus c.q. ook op het feit, dat de verklaring niet onder eede is geschied.

Aangezien ook de verklaring van den aangemaanden getuige bewijskracht heeft, kunnen misdrijven, tegen kinderen gepleegd, als tot dusver worden bewezen. Men zie ook artikel 356, eerste lid.

Zelfs gemakkelijker, waar de vereischte aanvulling van een bekentenis voortaan zal kunnen worden geleverd door de verklaring van aangemaande getuigen, ook al is het feit niet tegen hen gepleegd.

Art. 340. Het voorschrift, dat de deskundigen worden beëdigd vóór het opmaken van hun verslag, vindt men elders (artt. 228, 234 en 151, N°. 2). Men vergelijkte ook de artikelen 294 en 284.

Artt. 353, 354, 355, 356. De bedreigde nietigheid schijnt met den ernst der verzuimen, waarop zij is gesteld, in overeenstemming. Men zie ook artikel 228 van het Wetboek van Strafvordering en artikel 20, laatste lid, van de Wet op de Rechterlijke Organisatie, waarin men de meeste der bedreigde nietigheden terugvindt.

Art. 363. Wil men eenvoudige kantongerechtszaken met de gewenschte meerdere vloedigheid laten berechten, dan is het noodig, dat de kantonrechters voldoende vaak zitten. Dat het ontwerp ten deze te ver gaat, moet worden ontkend. Zoo is b.v. voor de kantongerechten der derde klasse slechts één zitting in de veertien dagen voorgeschreven.

Een groote vermeerdering van het aantal kantonrechters en ambtenaren van het openbaar ministerie behoeft van het ontwerp niet te worden geducht. Gelijk bekend is, wordt bij het wetsontwerp tot vereenvoudiging van de rechtspleging in lichte strafzaken, in de lijn der denkbeelden van de vroegere Staatscommissie voor de herziening van het Wetboek van Strafvordering, voorgesteld om de gelegenheid tot afdoening buiten proces van lichte kantongerechtszaken niet onbelangrijk te verruimen. Bij de behandeling van dat wetsontwerp, hetwelk mede strekt om de gewenschte vereenvoudiging in de berechting van eenvoudige kantongerechtszaken reeds aanstonds tot stand te brengen, zal er alle gelegenheid zijn de quaestie van de gevreesde vermeerdering van kantonrechters en ambtenaren van het openbaar ministerie nader te behandelen. Immers komt alsdan de geheele gedachte regeling der vereenvoudigde berechting van kantongerechtszaken weder aan de orde.

Art. 365. Het opmaken van een lijst van feiten, die voor het aanhangig maken door oproeping niet geschikt zijn, kan zonder al te veel moeilijkheden geschieden. De medewerking der kantonrechters zal daarbij intusschen niet kunnen worden gemist.

Het aanhangig maken door oproeping kan uitsluitend plaats vinden in geval van ontdekking op heeter daad door een opsporingsambtenaar, die uiteraard met de lijst van uitgesloten feiten voor zijn kanton bekend kan zijn.

Wijziging of aanvulling der lijst is geoorloofd.

Art. 372, tweede lid. Het afschrift zal aanstonds door den griffier moeten worden gemaakt. Een moeilijke verrichting is het niet.

Art. 374. De kantonrechter kan bepalen, dat schriftelijk vonnis wordt gewezen. In dat geval kan de uitspraak worden uitgesteld (art. 375).

Art. 377, n°. 10. De door vele leden zeer wenschelijk geachte uitbreiding van de gelegenheid tot afdoening buiten proces is reeds voorgesteld bij het wetsontwerp tot vereenvoudiging van de rechtspleging in lichte strafzaken.

Art. 542. Spoedshalve dient de betaling van boeten in de in den tweeden zin van het eerste lid bedoelde gevallen ter griffie te kunnen geschieden. Veel omslag brengt dat voor de griffiers niet mede. Het is eenvoudig werk. De geldelijke verantwoordelijkheid zal niet groot zijn en vanwege het Departement van Justitie zal toezicht worden uitgeoefend.

De Minister van Justitie,
HEEMSKERK.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld den 18den November 1920.

MENDELS.
BOSCH VAN OUD-AMELISWEERD.
VAN DER MAESEN DE SOMBREFF.
BINNERTS.
SMEENGE.

AANWIJZING EENER VERANDERING, gedurende de be-
raadslaging in de Tweede Kamer der Staten-Generaal
gebracht in het ontwerp van wet tot wijziging en aan-
vulling van artikel 22 der Postwet (*Staatsblad* n°. 543
van 1919). (213)

Artikel 1.

Het laatste gedeelte van lid 5 van Artikel 22, aanvangende met: „Aankoop”, tot en met „aangemerkt” vervalt.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS
over het ontwerp van wet tot aanvulling en verhooging
van het tiende hoofdstuk der Staatsbegroting voor
het dienstjaar 1920 (Beschikbaarstelling van levens-
middelen) 1ste halfjaar 1920. (378 der Zitting
1919—1920.)

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering
was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Inderdaad poogt de ondergeteekende met betrekking tot de
levensmiddelenvoorziening een geleidelijken terugkeer tot het
vrije bedrijf te bevorderen.

Zooals hij ter gelegenheid der interpellaties-WEITKAMP en
SANNES in de Tweede Kamer der Staten-Generaal op 21 en
22 October heeft uiteengezet, beoogt hij de te nemen maat-
regelen zóódanig te doen zijn, dat deze geleidelijke terugkeer
naar vrije handelsverhoudingen geen nadeelige gevolgen voor
de bevolking heeft. Hij meent te dezer gelegenheid te mogen
volstaan met te verwijzen naar hetgeen bij bedoelde inter-
pellaties door hem ter zake is opgemerkt.

Wat aangaat de *broodprijzen*, waaromtrent in het Voorloopig
Verslag eenige opmerkingen worden gemaakt, kan de onderge-
teekende het volgende mededeelen:

Wittebrood. In verband met de stijging van de aanschaffings-
kosten der grondstoffen was de Regeering genoodzaakt den
prijs van de Regeeringsbloem successievelijk van f 83 op f 43
per 100 K.G. te verhoogen. In den allerjongsten tijd is het
mogelijk geweest dezen prijs op f 41,50 terug te brengen.

Een nog hoogere bloemprijs zou noodzakelijk geweest zijn,
indien de Regeering niet tot andere maatregelen haar toevlucht
had genomen; zoo laat zij thans de bloem een weinig hooger
uitmalen dan eenige maanden geleden en er een klein percentage
rogge en aardappelmeel aan toevoegen.

Verschillende proeven hebben aangetoond, dat van deze bloem
een goed brood is te bakken.

De opmerking, dat dit brood van geringe voedingswaarde
zoude zijn, is van allen grond ontbloeit.

De loop der broodprijzen wordt overigens nauwkeurig gade-
geslagen en bij overvraging zal tegen het nemen van ingrijpende
maatregelen niet worden opgezien.

Bruinbrood. De Regeering stelt ongebuide meel ter beschikking;
overeenkomstig het in de Memorie van Toelichting aangekondigde
voornemen is deze prijs op 1 September jl. met f 2,50 per
100 K.G. verhoogd en op f 22,50 per 100 K.G. gebracht, hetgeen
slechts eene geringe verhooging van den prijs van Regeerings-
bruinbrood beteekende.

Deze prijs zal gedurende den winter niet verhoogd worden.

Het vrije bruinbrood is sedert den nieuwen inlandschen tarwe-
oogst in prijs gedaald.

Grof roggebrood. Sinds den nieuwen inlandschen roggeoogst
aan de markt is zijn de prijzen van het grof roggebrood
allerwege gedaald.